Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1407 20 2nci Kânun 1936 — ԳԻՆ 4 ՂՐՈՒՇ — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 20 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1936

AREVELK
Siyasi, İktisadi ve edebi yevmi gazete
Galata, Tunel itisalinde, Billur Sokak
No. 10

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ՏԱՐԵԿԱՆ
ԹՈՒՐՔԻԱ	700 ՂՐՇ.	1400 ՂՐՇ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ	110 ՖՐ.	200 ՖՐ.
Ա.ՄԵՐԻԿԱ	9 ՏՈԼԱՐ	15 ՏՈԼԱՐ

AREVELK
ԱՐԵՒԵԼՔ

Պիլլուր փողոց թիւ 10
Ղալաթիա, Թիւնելի քով

AREVELK
Quotidien Arménien Politique
Économique et Littéraire
Galata, B. P. 1203
ԽՄԲԱԳԻՐ ՏԷՐ
ԽՈՐԷՆ ՃԱՄՃԵԱՆ

ՀԵՌԱՁԱՅՆ 40852 ◆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ---ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ ◆ Telefon 40852

ՇԱԲԹՈՒԱՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԵՐԸ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.-- ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՅՈՅՍԵՐ.-- ՔԱՐԻՒՂԻ ԱՐԳԵԼՔԸ ՋՈՒՐԸ ԻՆԿԱՒ.-- ՆԱՒԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ՁԱԽՈՂԱԾ.-- ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՈՐ ՃԳՆԱՊԸ

Պատերազմը նոր փուլի մը մէջ մտաւ այս շաբթու։ Հարաւային ճակատին վրայ զօր. Կրացիանիի հրամանատարութեան տակ գտնուած իտալ. բանակը կարեւոր յարձակողականի մը սկսաւ նպատակ ունենալով հարուածել հապէշ բանակը, որ իր ստացած նոր զէնքերով և քաջալերուած իտալ. բանակին անշարժութենէն, անդադար մանր յարձակումներով զայն նեղել սկսած էր։

Զօր. Կրացիանիի արդիական զէնքերով օժտուած բանակը մինչեւ 70 քիլոմէթր յառաջացաւ դէպի հիւսիս, փախուստի ստիպելով հոն ամփոփուած հապէշ բանակը, որ իր դիրքերը լքելով նահանջեց, 4 000 մեռեալ թողլով ճակատին վրայ, ըստ իտալ. զեկոյցին։ Պատերազմին սկիզբէն ի վեր առաջին ամենակարեւոր գործողութիւնն է կ՚ըսուի Տօրայի մէջ տեղի ունեցած այս վերջին պատերազմը։

Զօր. Կրացիանի, այս գործողութիւնով կը մտադրէր խորտակել հապէշ բանակին յարձակողական շարժումները և ջլատել անոր բարոյական ուժը իր ահարկու զէնքերով սարսափ սփռելով հապէշ զինուորներուն մէջ։ Յայտնի չէ թէ ի՛նչ աստիճան պիտի ազդուի հապէշ զինուորը այս մահասփիւռ զէնքերէն։ Ապագայ գործողութիւնները պիտի կարենան այս հարցումին պատասխանը տալ։ Սա յայտնի է սակայն թէ, հապէշ զինուորը դիւրաւ ընկրկող զինուոր մը չէ և բնածին քաջութիւնը դիւրաւ ձեռքէ չհաներ. ան պիտի յամառի իր երկիրը պաշտպանել օտար յարձակողին դէմ։

Զօր. Կրացիանի իր հակառակորդին դիմադրութեան ուժը խորտակելէ վերջ, կը մտադրէ յառաջանալ դէպի հիւսիս, Հարարը գրաւել և ի վերջոյ կտրել Ճիպութի—Ատիս Ապապա գիծը. ինչ որ երկիրը պիտի զրկէ և զէնքի, ռազմանիւթի և ուրիշ պիտոյքներու հայթայթումը պիտի արգիլէ։

Իտալիա, ամէն պարագայի մէջ կը ձգտի անձրեւներու եղանակէն առաջ, այսինքն մինչեւ Մարտի վերջ, զինուորական կարեւոր յաջողութիւններ ձեռք բերել։

Անգլօ-իտալ. բախումի վախերը, միւս կողմէ, հետզհետէ կ՚անհետանան և տագնապալից մթնոլորտը տակաւ կը պայծառանայ։ Կը վախցուէր որ քարիւղի արգելքը նոր բարդութիւններ յառաջ պիտի բերէր, բայց Ազգաժողովը չաճապարեր այս մասին վճռական որոշում մը տալու և 18երու ժողովը դեռ չէ ճշդած իր գումարման թուականը, որովհետեւ ամերիկեան Քոնկրէսը դեռ չարտայայտուեցաւ չէզոքութեան օրէնքի մասին։ Մինչեւ իսկ կ՚ենթադրուի թէ քարիւղի խնդիրը պիտի թողուի. որովհետեւ Անգլիա ուղղակի նախաձեռնարկ չպիտի ըլլայ այդ խնդիրը յարուցանելու, Ազգաժողովը ազատ ձգելով ուզած ձեւով շարժելու։

Այս պայմաններուն մէջ, քանի որ պատժական միջոցները չպիտի կարենան բաւական ազդել, որպէսզի Իտալիա վերջ դնէ պատերազմին, մեծ պետութիւնները կը խորհին հաշտութեան նոր գետին մը գտնել, վերջ տալու համար տագնապի մը, որ Եւրոպայի մէջ անհանդարտ և անստոյգ վիճակ մը ստեղծած է, միջոց տալով Եւրոպայի քարտէսը փոխել փափաքող տէրութիւններուն առիթէն օգտուելու։ Թերեւս յառաջիկայ շաբթու աւելի բիւրեղանան հաշտութեան յոյսերը։

Լոնտոնի նաւային խորհրդաժողովը այլեւս վերջնականապէս ձախողած կը համարուի։ Հինգ տարի առաջ մեծ տէրութեանց նաւային ուժերը ճշդուած էին, Անգլիոյ և Ամերիկայի տալով հինգական բաժին, իսկ Ճափոնի՝ երեք բաժին։ Նոր խորհրդաժողովին մէջ Ճափոն պահանջեց այս երկու տէրութեանց նաւային ուժին հաւասար ուժ ունենալ։

Այս պահանջը մերժուեցաւ անգլօ-սաքսոն երկու կառավարութեանց կողմէ, որով Ճափոն ստիպուեցաւ խորհրդաժողովէն քաշուիլ և բանակցութիւնները խզուեցան։ Ճափոն կը յայտարարէ թէ չպիտի աշխատի իր նաւատորմը Անգլիոյ հաւասար մակարդակի մը բարձրացնելու, արդէն իր դրամական կարողութիւնը անոր արգելք է. բայց չուզեր իր գործելու ազատութիւնը կապել նաւային շինութեանց մէջ։

Այս կերպով նաւային մրցում մը պիտի հաստատուի. Ամերիկա և Անգլիա պիտի զօրացնեն իրենց նաւատորմը, Ճափոնի ընելիք յաւելումներուն համեմատութեամբ, ինչ որ այս տնտես. տագնապի շրջանին մէջ իրենց ազգերուն ուսին վրայ տուրքի նոր բեռներու յաւելումը կը նշանակէ։

Այս կերպով, ընդհ. զինաթափութեան երազը դեռ շատ հեռու կը թուի իրականանալէ։

Ամերիկա, հազիւ թէ տնտես. տագնապը փարատելու սկսած, վերականգնումի յոյսերով նոր թափով աշխատութեան լծուած կը թեւակոխէր Նոր Տարին, ահա Բարձրագոյն դատարանին մէկ վճիռը կրկին վեր ի վայր կը շրջէ հազիւ կենդանացած տնտեսութիւնը, որ դարձեալ անորոշութեան կը մատնուի։ Այս վճիռը կը քանդէ երկրագործութիւնը վերականգնող շէնքը և երկրագործներու ահագին զանգուածը դարձեալ կ՚ենթարկէ տագնապի արհաւիրքներուն։

Ռուզվէլթ, երկրագործական արտադրութեանց գինը բարձրացնելու համար, երկրագործները համոզած էր իրենց մշակութիւնը սահմանափակելու և ատոր համար պարգեւ մը սահմանած էր, որ միլիոններու կը հասնէր և կը բաշխուէր երկրագործներուն։ Այս պարգեւը պետական գանձը կը վճարէր, բայց տուրքի ձեւով կը գանձուէր երկրագործական արտադրութիւնները ձեւափոխող գործարաններէ, այսինքն աղօրիքներէն և բամպակեղէնի գործարաններէն։

Այս հաստատութիւններէն մի քանին բողոքեցին Բարձրագոյն դատարանին թէ այս տուրքը Քոնկրէսին կողմէ հաստատուած չէ, որով ապօրինի է. Բարձրագոյն դատարանը իր վճիռով գոհացում տուաւ բողոքողներուն. Եթէ ամբողջ գործարանները այս վճիռէն օգտուիլ փափաքին, Ռուզվէլթի կառուցած շէնքը կը փլի։ Բայց ինչպէս որ ճարտարուեցաւ N. R. A.ի մասին նոյն այդ Բարձրագոյն ատեանին տուած վճիռը արգելք չեղաւ հաստատուած դրութեան, հաւանաբար Ռուզվէլթ միջոցը պիտի գտնէ նաեւ երկրագործներուն բարօրութեան համար կառուցած շէնքը կանգուն պահելու։

ՃՈՐՃ Ե.Ի ՎԻՃԱԿԸ ՄՏԱՀՈԳԻՉ

Լոնտոնցիք խռնուած պալատին առջեւ լուրի կ՚սպասեն

Կալլէսի իշխանը պիտի տեսակցի ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ՀԵՏ

ԼՈՆՏՈՆ 18. Թագաւորը կը տառապի ցնցգատապէ, սակայն սրտի տկարութիւնը որ երեւան եկաւ, մտահոգութիւն կը պատճառէ։

Ժամը 15.30ին հրատարակուած առողջական տեղեկագիրը կը յայտնէ թէ Թագաւորը քանի մը ժամ լաւ քնացաւ. սրտի տկարութիւնն ու արեան անկանոն շրջանառութիւնը թեթեւ մը աւելցան որոշ մտահոգութիւն պատճառելով։

ԼՈՆՏՈՆ 18.—Ժամը 22ին պաշտօնապէս յայտարարուեցաւ թէ ոեւէ փոփոխութիւն յառաջ չէ եկած ժամը 15.30էն ի վեր։

ԼՈՆՏՈՆ 19.—Կրկին թթուածին տրուեցաւ Թագաւորին։ Վերջին ատենները, այս նախազգուշութիւնը քանիցս ձեռք առնուեցաւ։

Սանտրինկամի ամենամօտիկ հիւանդանոցին բժիշկներէն խնդրուեցաւ արքայական տան տրամադրութեան տակ գտնուիլ, պալատը միշտ ներկայ եղող բժիշկներուն օգնելու համար։

Գիշերը բազմաթիւ լոնտոնցիներ Սանտրինկամ պալատին առջեւ գացին լաւագոյն լուրեր առնելու ամար։ Թատրոնները պարպուելէն վերջն ալ բազմաթիւ քաղաքացիներ հոն գացին բայց տեղեկագիր հրատարակուած չըլլալով, քիչ մը յուսադրուեցան։

Ուինտսորի դղեակին առջեւ ալ մեծ բազմութիւն մը հաւաքուած է լուրեր առնելու համար։

ՔԵՆԹՐՊԸՐԻԻ ԱՐՔԵՊ.Ը ՊԱԼԱՏ Կ՚ԵՐԹԱՅ

ԼՈՆՏՈՆ 19.— Կէս գիշերին շրջող զրոյցի մը համաձայն, Թագաւորին տկարութիւնը ծանրացած է։ Այս լուրը ոչ հաստատուած, ոչ ալ հերքուած է։

ԼՈՆՏՈՆ 19.— Քէնթի դուքսը եւ Քէնթըրպըրիի արքեպս.ը կէս գիշերի մօտ Սանտրինկամի դղեակը մեկնեցան։ Պալատի շրջանակները կը յայտնեն որ արքեպ.ը Թագաւորին սնարին վերեւ գացած է ոչ թէ պաշտօն. պարտականութիւն կատարելու այլ իբրեւ մտերիմ բարեկամ մը Թագաւորին։

Կալլէսի իշխանը եւ Եօրքի դուքսը, այս առաւօտ ինքնաշարժով Լոնտոն մեկնած են։ Կ՚ենթադրուի որ գահաժառանգ իշխանը պիտի տեսակցի վարչապետին հետ։

ՅՈՒԶՈՒՄԸ ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ Է

ԼՈՆՏՈՆ 19.— Աննախընթաց է յուզումը։ Առաւօտեան առաջին ժամերէն ի վեր հոծ բազմութիւն մը սկսած է հաւաքուիլ պալատին շուրջ։ Սակայն ոչ մէկ նոր տեղեկագիր կախուած է կէս օրէ ի վեր։ Լուրի այս պակասը փոխանակ մեղմելու, սաստկացուցած է ժողովուրդին մտահոգութիւնը։

ԽՆԱՄԱԿԱԼ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ՄԸ ԿԸ ԿԱԶՄՈՒԻ

ՓԱՐԻԶ 19.— «Մաթէն»ի Լոնտոնի թղթակիցը կը հաղորդէ թէ հաւանաբար խնամակալ մարմին մը կազմուի վարելու համար ընթացիկ գործերը Թագաւորին հիւանդութեան ընթացքին։ Այս մարմնին պիտի անդամակցին՝ Թագուհին, Կալլէսի իշխանը, Եօրքի դուքսը, կնքապահ լորտը, Քէնթըրպըրիի արքեպիսկոպոսը եւ վարչապետը։

Իտալացիք գերման վտանգը կը մատնանշեն պատժարկուներուն

ԼՈՆՏՈՆ 18.—Ռիւթէր կը հաղորդէ թէ, Ազգ. Դաշնակցութեան Խորհուրդը Բշ. օր բացառապէս պիտի զբաղի այն խնդրանքով, զոր ղրկած է Եթովպ. կառավարութիւնը և որով քննութիւն կ՚ուզէ Իտալացիներուն կատարած խժդժութեանց և մանաւանդ հիւանդանոցներու ռմբակոծման մասին։

Իսկ պատիժներուն, մանաւանդ քարիւղի արգելքին քննութիւնը առայժմ տեղի չպիտի ունենայ, սակայն երբ 18երը քննութիւն կատարեն այս մասին, Անգլիոյ բռնելիք ընթացքը նկատի պիտի առնեն անպայման։

ՀՌՈՄ 19.—Կը հաղորդուի թէ Անգլիա նախաձեռնարկ չպիտի ըլլայ քարիւղի արգելքին, որպէսզի եւրոպական պատերազմ մը չպայթի:

«Ճօռնալէ տ՚Իթալիա» անդրադառնալով այս հարցին, կը գրէ թէ անտարակոյս հաւաքական ապահովութեան միակ երաշխիքը մեծ պատերազմի ընթացքին կնքուած միութիւնն է։

Արդ այս միութիւնը հարուածելու ձգտող պատիժները կ՚սպառնան Եւրոպայի խաղաղութեան, մանաւանդ այն պահուն երբ Գերմանիա կը պատրաստուի զէնքով ու սպառազինութեամբ վերադառնալ Հռենոսի ապազինեալ գօտին։

Թուրքիոյ Ֆրանս. դեսպանը պիտի փոխուի՞

ՓԱՐԻԶ 19.—«Ֆիկարօ»ի համաձայն, դիւանագիտական շրջանակներու մէջ կը խօսուի դիւանագիտական կարեւոր շարժման մը մասին։

Այսպէս Սպանիոյ դեսպան Հէրբէթ և Թուրքիոյ դեսպան Քամէրէր, մասնաւոր պաշտօններով արտաքին նախարարութեան տրամադրութեան ներքեւ պիտի դրուին։

Գաղութներու կառավարիչներուն միջեւ ալ կարեւոր փոփոխութիւններ կը նախատեսուին։

ԵԹՈՎՊԻԱ ՎՃՌԱԲԱՐ ԿԸ ՀԵՐՔԷ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Հապէշ ուժեր ստիպած են նահանջելու Իտալացիները

ԻՏԱԼԻԱ Կ՚ՈՒԶԷ ԽԱԲԵ՞Լ ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԸ

ԱՏԻՍ ԱՊԷՊԱ 19.— Հապէշ. զեկոյց մը կը հերքէ իտալ. մեծ յաղթանակի մը մասին տրուած այն լուրերը թէ՝ սպաննուած են 4000 հապէշ զինուորներ եւ թէ՝ իտալ ուժերը առաջացած են 160 քիլոմէթր հապէշական հողամասին վրայ։ Զեկոյցին մէջ կ՚ըսուի որ որ. այս լուրերը յայտնապէս յերիւրուած են Իտալացիներու կողմէ, ազդեցութիւն բանեցնելու համար Ազգաժողովին վրայ. որ պիտի գումարուի ի մօտոյ։ Հիւսիսային ճակտէն հասած լուրերը ցոյց կուտան որ փոխուած է հապէշ գունդերու դիրքը իտալ. օդային յարձակումներու հետեւանքով։

Զեկոյցը նմանապէս կը հերքէ իտալ. այն բամբասանքները թէ՝ Հապէշները չարաչար կը գործածեն Կարմիր Խաչը։ Հավասի թղթակիցը գիտել կուտայ որ ներկայիս տեղի ունեցող գործողութիւնները շատ աւելի լուրջ են թշնամութեանց ծայր տալէն ի վեր։

ԻՏԱԼ. ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՉԿԱՅ

ԱՏԻՍ ԱՊԱՊԱ 19.—Եթովպ. կառավարութիւնը կը յայտարարէ որ ոչ մէկ տեղեկութիւն ստացած է այն մեծածաւալ պատերազմին մասին որ տեղի ունեցած է Գանալէ Տօրիայի մէջ, որ արդէն ոչ հաստատուած ոչ ալ հերքուած է Իտալացիներուն կողմէ։

Այս մասին տեղեկութիւն չստացուելուն պատճառը կը վերագրուի անոր որ, քանդուած է Ռաս Տէսթայի անթելի կայանը։

Զրոյց կը շրջի թէ, հապէշ յարձակողականին հետեւանքով Թիկրէի մէջ, Մաքալլէի հարաւ արեւելեան կողմը, Իտալացիները ստիպուած են նահանջել Էնտէրթայի ուղղութեամբ։

Ֆրանս. դահլիճին տագնապը

Ձախերը իշխանութեան գլո՞ւխ պիտի գան

ՓԱՐԻԶ 18.—Էխօ հաւաստեց Լավալի թէ բացարձակապէս մտադրած է հրաժարիլ:

Լավալ Քլէրմօն Ֆէրրանէն պիտի երթայ Ժընեւ. սակայն կրնայ ըլլալ որ իր միտքը փոխէ։ Եթէ արմատական ընկերվարական խմբակը վաղը ստիպէ իր նախարարները հրաժարելու դահլիճէն։ Այն ատեն Լավալ Փարիզ պիտի վերադառնայ։

Միւս կողմէ կ՚ըսուի թէ, Լավալ միւս արմատական նախարարներուն խորհուրդ տուած է չհրաժարիլ։

Արմատական ընկերվարական երեսփոխաններուն փոքր մէկ մասը, որ ուժ կուտայ Լավալի, ընդհ. նիստ մը կը պահանջեն գումարել, որպէսզի պառակտում յառաջ չգայ։

ՓԱՐԻԶ 19.—Թերթերը այն կարծիքէն են թէ դահլիճի տագնապ մը անխուսափելի է. Դժուար թէ կարգադրութիւն մը յառաջ գայ, եթէ երբեք արմատական ընկերվարականները վերջին պահուն բանաւոր ուղղութիւն մը չբռնեն, առանց կիրքի և առանց ընտրական մտահոգութիւններու։

Սակայն ստոյգ է որ արմատական նախարարներուն հրաժարումը ամբողջ դահլիճին հրաժարման պատճառ պիտի դառնայ։ Բայց ի՞նչ լուծում պիտի ունենայ այս տագնապը։

Նախընթաց դէպքերը նկատի առնելով Լավալ որ Խորհրդարանին կողմէ տապալած չպիտի ըլլայ, կրկին պէտք է կազմէ դահլիճը։ Այն ատեն ալ պէտք է մեծամասնութիւն մը ապահովէ։

Սակայն եթէ Լավալ քաշուի, այն ատեն բոլորովին արմատական միտումով դահլիճ մը գործի գլուխ պիտի գայ և կամ ձախերու միութեան դահլիճ մը ուր պիտի մտնեն Տալատիէ, Քաշէն (համայնավար), Փօլ Պօնքուռ և Լէօն Պլում։

Գալով արմատականներուն, անոնք քիչ մը կը վարանին, ընտրութեանց նախօրեակին պատասխանատուութիւն ստանձնել։ Որովհետեւ քննադատելն ու կառավարելը տարբեր բաներ են։ Այս պատճառով, հաւանական է Լավալի հանգարտութիւնը։

«Փօփիւլէր» (ընկերվարական) և «Իւմանիթէ» (համայնավար) արդէն իսկ յաղթանակէ կը խօսին։

Եղբայրասպան կռիւ Յունաստանի մէջ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԱՆՁԵՐ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԱԾ

Ընտրական գումարումէ մը յետոյ, Վէնիզէլոսականները անցան Ցալտարիսեաններու յաճախած սրճարանի մը առջեւէն։ Փոխանակուած տարճանակի հարուածներէն բազմաթիւ անձեր վիրաւորուեցան։ Անկարելի եղած է ճշդել պատասխանատուները։

Կացութիւնը մտահոգիչ Տանցիկի մէջ

ՎԱՐՇԱՒԻԱ 19.— Տանցիկի Ազգաժողովի բարձր քոմիսէրը Ժընեւ ղրկեց՝ տեղեկագիր մը, ուր կ՚ըսէ որ մտահոգիչ է Տանցիկի քաղաքական կացութիւնը. Ծերակոյտը, կ՚ըսէ, ոտնակոխ գործուցած է Ազգաժողովի կողմէ հաստատուած կարգուսարքը. որու հետեւանքով կը պահանջէ հաստատումը միջազգային յանձնաժողովի մը որ պիտի ճշդէ այս բռնաբարումները եւ պիտի ջանայ արգիլել զանոնք։

Բարձր քոմիսէրը պահանջելով իր իշխանութեան զօրացումը կը ծանրանայ Նացի պետ Ալպէր Ֆօրսթէրի գործունէութեան վրայ։ Այս վերջինը որ անդամ է Փրուսիոյ պետական խորհուրդին, բռնադատած է ընկերվարականները երդում կատարելու Հիթլէրի։

ՉԵԽՕՍԼՈՎԱՔԻՈՅ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՏՕՔԹ. ԷՏՈՒԱՐՏ ՊԷՆԷՇԻ

ԲԵՂՈՒՆ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

(Շար. երէկի թիւէն եւ վերջ)

Ֆրանսայի մէջ, 1908ին, Պէնէշ կը ստանայ Տիժօնի համալսարանէն տօքթօրութեան աստիճան, ներկայացնելով քննական մը (թէզ).— «Աւստրիական խնդիրը և չեխական հարցը»։ Տօքթ. Պէնէշ վերոյիշեալ գործին մէջ այն կարծիքը կը յայտնէ թէ Հապսպուրկեան կայսրութիւնը պիտի վերածուի ժողովրդավարական պետութեան մը և իր հպատակ ազգութեանց պիտի տայ մշակութային ներքին անկախութիւն։ Տօքթ. Պէնէշ յաճախ կը զբաղի ազգութեանց և ընկերային հարցերով և համաշխարհային պատերազմէն առաջ կը հրատարակէ իր ուսումնասիրութիւնները։

1909ին Պէնէշ կ'աւարտէ նաեւ Փրակայի չեխ համալսարանին իմաստասիրական ճիւղը և հոն ալ գիտական գործ մը՝ «Քաղաքական անհատականութեան ծագումը փիլիսոփայական պատմութեան մէջ» գրելով, կը ներկայացնէ փիլիսոփայական կաճառին, որ կուտայ իրեն տօքթօրութեան աստիճան։

Դեռ նոյն տարուան վերջերը Տօքթ. Պէնէշ Փրակայի Ակադեմիային մէջ փրոֆէսոր կ'անուանուի։ Յետոյ կ'ամուսնանայ իր դասընկերուհիին՝ Հաննա Վլչէքովային հետ, որ միշտ հետաքրքրութիւն ցոյց կուտայ ամուսնոյն գիտական ու քաղաքական գործունէութեան հանդէպ։

1913ին Տօքթ. Պէնէշ Փրակայի չեխ համալսարանին «դօցէնտ» կ'ընտրուի և 10 տարի յետոյ, 1923ին միեւնոյն համալսարանին դասախօս ընկերաբանութեան։ Բայց ինքը արտաքին նախարարութեան գործերով զբաղած ըլլալով, վերջերս այլ եւս չէր կրնար դասախօսել։

Ծարաւէ և անձնուրաց աշխատութեամբ Տօքթ. Պէնէշ ձեռք կը բերէ փիլիսոփայական և քաղաքական գիտութեանց կատարելագործում, ըլլայ իր հայրենիքին կամ արտասահմանի մէջ։

Համաշխարհային պատերազմէն առաջ Պէնէշ կը գտնուի Տօքթ. Թ. Ս. Մասարիքի կողմէ կազմակերպուած [illegible] կուսակցութեան գործօն անդամ և Մասարիքի ծրագրին իրագործման համար յարատեւօրէն կ'աշխատի Չեխաստանի և արտասահմանի մէջ։

Ընդհ. պատերազմին շէմին վրայ կանգնած ատեն, Պէնէշ դեռ նոր երեսուն տարեկան կ'ըլլայ, բայց և այնպէս եզական դեր կը կատարէ արտասահմանի չեխական յեղափոխութեան մէջ։ Եւ պատերազմէն յետոյ կը վարէ Չեխոսլովաքիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը, շահելով յարգանք ամբողջ Եւրոպայի մէջ։

Տօքթ. Պէնէշ դեռ պատերազմը չծագած կը փոխէ իր կարծիքը աւստրիահունգար կառավարութեան մասին և փրոֆ. Մասարիքի հետ կը դադրի հաւատալ թէ Հապսպուրկեան Միապետութիւնը պիտի կրնայ ընկերվարական (տէմօքրաթիք) պետութեան մը վերածուիլ և գոհացնել իր տարացեղ հպատակները։

Չեխական Առաջադիմական կուսակցութիւնը երբեք չի կրնար հաշտուիլ այնպիսի հապսպուրկեան միապետութեան մը հետ, որ աւելի քան 40 միլիոն օտար ազգութիւններ իր լուծին տակ առած էր։ Չեխ կուսակցութիւնը կը մերժէր նաեւ անոր ներքին և արտաքին քաղաքականութիւնը, որ հակառակ էր կուսակցութեան ծրագրին և չեխ գաղափարին։ Այս փոքրիկ, բայց գաղափարականօրէն ազդու կուսակցութեան մեծ հիմնադիրը՝ Տօքթ. Թ. Ս. Մասարիք հետզհետէ բոլորովին կը հեռանայ աւստրիական կառավարութեան հետապնդած քաղաքականութենէն, նամանաւանդ Պոսնայի և Հերցոկովինայի գրաւումէն ի վեր, որ տեղի ունեցաւ 1908ին, Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարար Էրէնթալի ժամանակ։

Այս գրաւման պատճառաւ երբ Աւստրիոյ և Սերպիոյ դիւանագիտական յարաբերութիւնները կը լարուին, Տօքթ. Մասարիք չի վարանիր Սերպիան և արդարութիւնը պաշտպանելու։ Ան կը տեսնէ թէ ինչպէս Աւստրիան իր սերտ համաձայնութեամբ համագերմանական կայսերականութեան (իմփէրիալիզմի) կառքին լծուած է։ Կը գուշակէ որ Հապսպուրկեան միապետութեան ներքին և արտաքին քաղաքականութիւնը ներքին կազմալուծման, քայքայման կը տանի և պատերազմի մը պարագային կրնայ իր քաղաքական անկախութեան կորուստին պատճառ ըլլալ։ Այս պատճառաւ, առաջ գալիք դէպքերը նախատեսելով, կը սկսի աւելի ուժ տալ, որպէսզի չեխ ժողովուրդը պատրաստուի ուժէն նետել Հապսպուրկեան լուծը, բաժնել իր ճակատագիրը խարխուլ միապետութեան ճակատագրէն ու քալել մասնաւոր ճամբով դէպի ազատութիւն և պետական անկախութիւն։

Գրեթէ ամբողջ չեխ սլովաք ցեղերը կը փարին Մասարիքի գաղափարին։

Տօքթ. Մասարիք և Պէնէշ կը դադրին հաւատալ Աւստրիահունգար կայսրութեան վերածնունդին և անոր երկար գոյութեան։ Պէնէշ մեծ հրճուանքով կը դիտէ չեխ և սլովաք երիտասարդներուն համախմբումը իրենց քաղաքական առաջնորդին շուրջ։

Երբ 1914ին համաշխարհային պատերազմը կը ծագի, Տօքթ. Պէնէշ կը նեղուի և յուզումով կը լեցուի։ Իրեն կը թուի թէ Վիեննայի պատճառած եղերերգութեան հանդէպ չեխ ազգը չէր կրնար անտարբեր կենալ և ձեռքերը ծալած պատերազմի ելքին սպասել։ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ յաղթանակին երբեք չէր հաւատար, ծանօթ ըլլալով անոր ներքին անցուդարձերուն։

Հապսպուրկեան և Հօհէնցօլերեան բռնակալներուն կամքին ենթակայ եղող այս երկու միապետութեանց տեղ կը տեսնէ Պէնէշ Եւրոպայի քաղաքական, կուլտուրական և ընկերային [illegible]։ Այս երկու կայսրութեանց մէջ վարչութիւնը հակամարդկային ու հակաընկերային էր, ուր կարգ մը մանր ազգութիւններ, ինչպէս Սլավէնները, Խրվաթները, Սլովաքները, Չեխերը, Մօրաւացիք եւն. Հապսպուրկներու և Հօհէնցօլներու դաժան լուծին տակ կը տառապէին։

Տօքթ. Պէնէշ կ'ատէ այդ անարդար ռէժիմը և պարտականութիւն կը համարի պայքարիլ և ծառանալ անոր դէմ, ուր և ինչպէս որ կարելի է։ Ինք համոզուած ընկերվարական (տէմօքրաթ) մըն է։ Ուրեմն պէտք չէ զարմանալ որ ընկերվարութեան սկզբունքները մասամբ կը գործեն ամբողջ ազգին մօտ, որ կը բաղկանայ միեւնոյն ծագումը, լեզուն, ժառանգութիւնը ունեցող անհատներէ, որոնք ազատ ապրելու և պետական անկախութիւն ունենալու իրաւունքը ունին, քանի որ մշակութապէս, տնտեսապէս ու քաղաքականապէս հասուն են։ Երբ նուաճուած են կամ կը նուաճուին, իրաւունք ունին, նոյնիսկ պարտաւոր են ինքզինքնին պաշտպանելու, ծառանալու ընդդէմ բռնակալութեան։

Այսպէս Թ. Կ. Մասարիք իր «Չեխական հարցը» կոչուած գրքոյկին մէջ կը գրէ թէ ինքնապաշտպանութիւնը բարոյապէս թոյլատրելի է, նոյնիսկ ուղղակի մեր պարտականութիւնն է ընդդիմանալ ամէն բռնութեան, ըլլայ ֆիզիքական կամ հոգեկան։ Ժամանակ կ'ըլլայ որ «մարդ ստիպուած է ինքզինքը երկաթով ալ պաշտպանել», ոչ միայն գրչով ու խելքով։ Չեխ ժողովուրդն ալ այսպէս պիտի ընէ, երբ անոր կեանքին սպառնան։

Ինչպէս կ'երեւի. երկու նման հոգիներ իրար գտած են միեւնոյն գաղափարներով, ցանկութիւններով ու նպատակներով։ Ու այս զարմանալի չէ որովհետեւ Տօքթ. Պէնէշ Փրակայի համալսարանին մէջ փրոֆ. Մասարիքի աշակերտած է։

Մասարիք, Պէնէշ և Շթէֆանիք պատերազմը ծագելուն պէս կը յաջողին կերպով մը արտասահման անցնիլ և միացեալ ուժերով կազմակերպել չեխական ազգային պայքարը—ազատագրական շարժումը—կազմելով Ֆրանսայի, Իտալիոյ և Ռուսիոյ մէջ չեխ լեգէոններ, որոնք Համաձայնականներուն միանալով վերջին հարուածը կուտան ազգահալած Գերմանիոյ և Աւստրիոյ, որոնց աշխարհակալները կը պնդէին թէ Աստուծոյ շնորհիւ կ'իշխէին իրենց ազգերուն։

Ազատարար Նախագահ Մասարիք որ չեխօսլովաք յեղափոխութեան վարիչն էր, Չեխոսլովաքիոյ հանրապետութեան երկրորդ նախագահը՝ Տօքթ. Է. Պէնէշ ալ անոր գլխաւոր աշխատակիցը, աջ բազուկն էր։ Մասարիք կը գտնէ Պէնէշի մէջ իր ծրագիրներուն ու տրամադրութեանց կորովի և քաջ գործադրողը։

Երբ Մասարիք կը ստիպուի Ամերիկա անցնիլ, իբրեւ նախագահ Վ. Ուիլսընի խորհրդատու, Տօքթ. Պէնէշի մէջ կը գտնէ իր լաւագոյն ներկայացուցիչը։

Ուրեմն հիմա դժուար չէ ըմբռնել թէ ինչու նախագահ Մասարիք բուռն կերպով փափաքեցաւ, որպէսզի իր յաջորդը իր նախկին աշակերտը և աշխատակիցը ըլլայ։ Մասարիքի կամքը կատարուեցաւ։

ՏՕՔԹ. Ն. ՄԱՐՑԻՐՈՍԵԱՆ

ԱՆՑԵԱԼ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԷ ՓՐՑՈՒԱԾ ԷՋ ՄԸ

ԱՂԲԱՑԵԱԼ Տ. ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ

ՀՈԳԵԼՈՅՍ Տ. ՍՏԵՓԱՆՆՈՍ Ս. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆԻ

Որքան կը յիշեմ 1913ին էր, որ Ատաբազարի ուսուցչապետ Գէորգ Շիրինեանի յիսնամեայ Յոբելեանի առթիւ Ատաբազար հրաւիրեր էինք Կոմիտաս վարդապետը, որպէսզի իր ներկայութեամբ շուք տար հանդէսին և սքանչացնէր մեզ և օտարները։ Հանդէսը կիրակի տեղի պիտի ունենար, և մենք մեծ հիւրը շաբաթ իրիկուն քաղաք հասուցեր էինք, Իզմիթէն մեզի ընկերացող Առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս Ս.ի հետ։ Երբ մտածումը զիս կը նեղէր ճամբու ընթացքին սակայն, խորհելով որ, Առաջնորդ Ս.ը մի՛ գուցէ լաւ ընդունելութիւն չընէ վարդապետին, քանի հագագային թրթռացումներով երգող մարդեր չէր սիրեր ան։ Ս. Հրեշտակապետաց եկեղեցւոյ հանդիպակաց տանն էինք Տ. Միքայէլ հօր (Առաջն. փոխ.) ուր առաջին առթիւ մեծ երգիչը կը ներկայացնեմ Սրբազան Առաջնորդ հօր։ «Կոմիտաս վարդապետը Ձեր Սրբազնութեան կը ներկայացնեմ իբրեւ ճարտար երգիչ և բարձրագոյն երաժշտապետ հայ եկեղեցւոյ։ Ինքը Էջմիածնայ միաբան է. իր երաժշտական ուսումը Գերմանիոյ երաժշտանոցին մէջ աւարտած ու դարձած է Մայր Աթոռ և Էջմիածնայ Մայր Տաճարին երաժշտապետ կարգուած է, ուր խումբեր ու խմբերգներ կազմած ու կազմակերպած է, յետոյ հայ գիւղեր շրջած և հայ շինականին հոգին թափանցած և անկէ հանած ու քաղած է հայուն իսկական երգը և զայն յղկած, շտկած և դաշնաւորած է։ Նոյնպէս հայ շարականներուն, հայ սրբազան երգերուն ու տաղերուն, մեղեդիներուն ու գանձերուն և պատարագին տիրացած է բազմաձայնով զարդարելով զայն։

Ահա, Սրբազան Հայր, տասնեակ արժէքաւոր և ցեղին է՛ն սիրուած զաւակներէն մէկն է զոր պատիւը կ'ունենամ ձեզի ներկայացնելու, կ'ըսեմ ու կ'աւելցնեմ թէ ուսուցչապետին Յոբելեարին համար կատարուելիք վաղուան հանդէսը փառաւորելու և այս առթիւ զինքը վայելելու ամենագեղեցիկ առիթն է զոր ի ձեռին ունինք այսօր բարեբաղդաբար։»

— «Օ՜օ՜, շատ շնորհակալ եմ որ տասնեակ մեծ վարդապետ մը և բարձր եկեղեցական մը կը ներկայացնէք մեզի. ինքը աղուոր ալ կ'երգէ եղեր կ'ըսէք, տահա ինչեր ի՞նչեր կ'ըսէք, Գերմանիա ալ գացեր է եղեր, Էջմիածնայ Մայր Տաճարին ալ ծառայեր է կ'ըսէք, Իջման Տեղի առջեւ ալ երգած կ'ըլլայ անանկ է նէ։ Դուք տահա շատ բան պակաս խօսեցիք Տ. Սերովբէ, օրինակի համար չ'ըսիք թէ հայերէն, ինկլիզերէն, ֆրանսերէն ու ալմաներէն կը խօսի կը գրէ ու կ'երգէ սա մեծ վարդապետը։ Վա՜խ օղուլ վա՜խ, սա կարեւոր բաները մոռնալո՞ւ էիք Տ. Հայր, սա եղա՞ւ մի։ Ինշալլա՜հ, վաղուը կիրակի եկեղեցին մէջ կը լսենք զինքը և ուրախ կ'ըլլանք, կը յուսամ որ Կոմիտաս Հայր սուրբը կոկորդի դրաբարով ալ կ'երգէ (Հագագային թրթռացում) Բարի եկաք Կոմիտաս վարդպ. ջան, Աստուած զրկեց քեզ հոս, որ քեզ տեսնեմ տէյի. շատ գոհ եմ որ ձեզի պէս մեծ վարդապետներ ու բարձր եկեղեցականներ կը հասցնէ մեզի Աստուած»։ Վարդապետը իր կարգին ըսաւ— Սրբազան Հայր ես ալ ձեր մասին լսեր եմ թէ օգտակար հանդիսացեր էք ձեր հօտին։ — Խահուէ բերէք մեզի որ մեր վարդապետին հետ խմենք, հրամայեց Սրբազանը։ Կոմիտաս Վ. ըսաւ, —Սրբազան, ներեցէք, այս պահուն սուրճ չեմ առներ, վաղուց խմեր եմ։ Դուք խմեցէք, ազատ էք։ — Չէ՛ անանկ բան չեմ հասկնար, պէտք խմէք մինչեւ վաղը կը պաղի խահուէ, կ'ըսէ Սրբազան։ — Ո՛չ, չեմ խմեր սուրճ, պահը անյարմար է, Սրբազան, կը յարէ Կոմիտաս։

Այս միջոցին բազմութիւնը խառնուելով, սենեակը սիգարի ծուխին ծխանոցը կը դառնար, ուրկէ խորշելով Կոմիտաս ինքզինքը ծուխէ սենեակէն դուրս կը նետէր Սրբազանին [illegible] անըմբռնելով։ Հակառակ որ նախապէս Սրբազանէն խնդրեր էի առանց ալայի ընդունիլ պաշտելի մեր Կոմիտասը, բայց ի՞նչ ըսել որ մեր Սրբազանին խուցն էր անշնջելի։ «Յոգնութենէս կը հանգչիմ զուարճախօսութեամբ միայն, և ասիկա սովորութիւն եղած է ինծի, շատ մ' անուններ Տ. Սերովբէ, ւակոն ըսաւ Սրբազանը։ — Վ դապետը վշտացուցիք սակ սրբազան, կ'ըսեմ։ — Էֆէն Թապիաթս չի գիտեր, ինքն հէթ գըրըլըրմ մարդ է եղեր, նոր համար կը վշտանայ։ Ըսէ րեն, զինքը կը սիրեմ իբրեւ քուր եկեղեցական, մինակ մեղքս պահեմ, իր անգ չեմ սիր բարոյ երգերուն պէս կ'եր Հիւրսւ վանքաւմոներուն պէս էր լը գլ՞ն կ'երգայ, ի՞նչ ընեմ տար ալ, Աստուած պիտի տայ, բաղական կ'ըսեն եղեր, ի՞նչ նեմ, էս արեւելցի եմ։

Յաջորդ առաւօտ Կոմիտաս վ տարազին սքանչացութիւնը բիւզանդային կարգաւորութիւ ցներ դէպի սուրբ եկեղեցին եկ հրաշալի կերպով, ինչպէս ցեր ուան յոբելեանի հանդէսին մէջ «Եղէր Ողորմեան» երգեց ա քան 5000 ժողովուրդի ներկայ թեան, որոնց մէջ անթիւ օտա ներ ալ կային, ու զմայլելի մնացին։ Կոմիտաս՝ իր կա զուարճաբան ըլլալով հանդերձ ախորժած Յովակիմեան Ս.ի ուարճաբանութիւններ։ Եւ այս մենքը անախորժ կ'անցնէր համար։

ՍԵՐՈՎԲԷ ՔՀ. ԳՈՒՐՄ

ՇԻՐԼԻ ԹԷՄՓԼ, ՃԱՄԲԱՑ ԱՍՏՂ

1934—1935ԻՆ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԳՈՒՄԱՐԸ ԱՌԱԾ Է

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՍՏԻՃԱՆԻ ՎՐԱՅ ԵՆ ՌՈՒԷԼ ՐՕՃԸՐՋ, ՔԼԷՐՔ ԿԷՅԲԼ

Սինէմայի «Մօշըն Փիքչըր պարբերաթերթը կը գրէ թէ 1934—1935ի ընթացքին, ամենա մեծ գումարը շահած է վեցամեայ աստղ Շիրլի Թէմփլ։ Նիւ Եօրքի մէջ ամենամեծ գումարները ստա ցող դերասաններուն դասակարգ ութիւնը կատարուած ատեն ժիւրին այս տաղանդաւոր պզտիկ աստղն առաջին հաշուած է։

Շիրլի Թէմփլ անսահման ժող վրդականութիւն ունի Ամերիկա մէջ։ Զարմանալին հոն է որ փոքրիկը, հազիւ երկու տարի է վեր ասպարէզ իջած, արդէն ի եկամուտի տեսակէտով գլած ցած է տարիներու անցեալ ու ցող բազմաթիւ մեծ դերասաններ

Փոքրիկն Շիրլի ծնած է 19 Ապրիլ 23ին և 1932ին դարձուց է իր առաջին ֆիլմը։ Այնքան յ ջողութիւն գտաւ որ «Ֆօքս Ֆիլ ընկերութիւնը պայմանագրուեցա անոր հետ շարք մը ուրիշ ֆիլմ րու համար։ «Շիրլի օդանաւորդ հի», «Փոքրիկ գնդապետը» երկ մեծ ֆիլմերը, (առաջինը մօտ օրէն Սարայի մէջ պիտի տեսնեն հսկայ յաջողութիւն ունեցած աշխարհի մէջ։

Շիրլիէն վերջ եկամուտի տեսակէտով կուգայ Ուէլ Ռօճըր Քլէրք Կէյպլ, Ֆրէտ Աստէր, Ճի կըր Ռօճըրս, Ճօան Քրաուֆօ Քլօտէթ Քօլպէր, Տիք Փաուէ Ուէլլէյս Պիրի, եւն. եւն.։

"ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔ

ԿԵՆԴԱՆԱԳԻՐ ՄԸ

— Ահա Միլիտալը, ըսաւ մէկը, ճիշտ քովէս։

Նայեցայ մարդուն զոր ան ցոյց կուտար ինծի, որովհետեւ երկար ատենէ ի վեր կը փափաքէի ճանչնալ այդ Տոն Ժուանը։

Ալ երիտասարդ չէր ան։ Ունէր գորշագոյն մազեր, խառն գորշագոյն մը, որոնք կը յիշեցնէին այն մորթէ գտակները որ կը կրեն հիւսիսի կարգ մը ժողովուրդներ և իր նուրբ բաւական երկար մօրուքը, որ կուրծքին վրայ կ'իջնէր, նոյնպէս մուշտակի մը պատրանքը կուտար։ Ան կը խօսէր կնոջ մը հետ, դէպի անոր հակած, կը խօսէր ցած ձայնով, զայն դիտելով քաղցր ակնարկով մը, ակնարկ մը լեցուն յարգանքով և գգուանքով։

Իր կեանքը ինծի ծանօթ էր, կամ առնուազն այնքան մը կը ճանչնայի զինքը որքան՝ ուրիշներ։ Ան խենթի պէս սիրուած էր շատ անգամներ և պատահած էին տրամներ որոնց մէջ իր անունը կը յիշուէր։ Իր մասին կը խօսէին այնպէս ինչպէս շատ հրապուրիչ մարդու մը, գրեթէ անդիմադրելի։ Ամենէն աւելի իր ներբողը հիւսող կիներուն, երբ հարցումներ կ'ուղղէի գիտնալու համար թէ, ուրկէ կուգար անոր այդ զօրութիւնը, փոքրիկ վարանումէ մը վերջ միշտ նոյն պատասխանը կուտային։

— Չեմ գիտեր ... հմայք պարզապէս։

Արդարեւ, գեղեցիկ չէր ան։ Չունէր այն շքեղութիւններէ ոչ մէկը, որոնցմով կ'ենթադրենք թէ օժտուած են կանացի սիրտերը գրաւողները։ Հետաքրքրութեամբ ինքզինքիս կը հարցնէի թէ ո՞ւր ծածկուած է արդեօք իր հրապոյրը։ Մտքի՞ն մէջ... իր փայլուն իմացականութիւնը յատկանշող բառեր երբե՛ք չէի լսած ... Նայուածքին մէջ ... Թերեւս ... կամ ձայնի՞ն մէջ...։ Կարգ մը մարդոց ձայնը զգայական անդիմադրելի շնորհներ ունի, համ մը զոր կը զգանք հիւթեղ պտուղ մը ճաշակելով։ Ուտելու, անկուշտ տենչանք մը կ'արթննայ մեր մէջ երբ կ'ունկնդրենք անոնց։

Բարեկամ մը կ'անցնէր մօտէս։ Հարցուցի անոր.

— Կը ճանչնա՞ս Պ. Միլիտալը։

— Այո՛։

— Ուրեմն մեզ իրարու ներկայացուր։

Վայրկեան մը վերջ ձեռնասեղմում մը կը փոխանակէինք և կը խօսակցէինք կանգնած երկու դռներուն միջեւ։ Ինչ որ կ'ըսէր ան ճիշդ էր, հաճոյքով կարելի էր զինք ունկնդրել, առանց որ մեծ արժէք մը ներկայացնէր իր ըսածը։ Արդարեւ գեղեցիկ էր իր ձայնը. մեղմ, գգուող, ներդաշնակ. բայց ես շատ աւելի [illegible] և խռովիչ ձայներ լսած էի։ Հաճոյք մըն էր զայն լսել, ինչպէս հաճելի է դիտել սիրուն աղբերակի մը հոսումը։ Մարդկային միտքը ճիգի պէտք չունէր անոր խօսակցութեան հետեւելու համար։ Ոչ մէկ [illegible] մտածում՝ որ հետաքրքրութիւն արթնցնէր, իր խօսքերը չէին ընդհատուած գաղափարներով, որոնք շահեկանութիւն կը ստեղծեն։ Մանաւանդ հանդարտ էր իր խօսակցութիւնը և մեր մէջ չէր արթնցներ բուռն փափաք մը ոչ պատասխանելու, ոչ հակառակելու և ոչ ալ հիացիկ հաւանութիւն մը յայտնելու մեզմէ։

Ասկէ զատ այնքան դիւրին էր իրեն պատասխանելը որքան զինք ունկնդրելը։ Հազիւ ան դադրած խօսելէ՝ պատասխանը ինքնաբերաբար մեր շրթներուն վրայ կուգար և բառերը կ'երթային դէպի իրեն իբրեւ թէ իր բառերը զանոնք մեր բերնէն դուրս քաշէին։

Խորհրդածութիւն մը անակնկալ բերաւ զիս։ Զայն միայն քառորդէ մը ի վեր կը ճանչնայի, և ինծի կը թուէր թէ իմ հին բարեկամներէս մէկն է ան, թէ իր մէջ ամէն բան վաղուց ծանօթ է ինծի, իր դէմքը, իր շարժումները, իր ձայնը, իր գաղափարները։

Քանի մը վայրկեանի խօսակցութենէ վերջ, ինծի կը թուէր թէ ան իմ ամենամտերիմ մտերմութեանս մէջ տեղաւորուած էր արդէն։ Բոլոր դուռները բաց էին մեր միջեւ, և ես թերեւս պիտի համարձակէի հաղորդելու անոր այն գաղտնիքները որ մարդ սովորաբար ամենահին բարեկամներուն միայն կը վստահի։

Անշուշտ խորհուրդ մը կար այստեղ։ Կը թուէր թէ գոյութիւն չէին ունեցած անոր և իմ միջեւ այն անխորտակելի արգելքները, որոնք կը գտնուին իրարու անծանօթ անձերու մէջ և միայն ժամանակն է որ զանոնք կը քայքայէ, երբ համակրութիւնը, նման ճաշակները, մտքի նոյն զարգացումը, անդրդուելի յարաբերութիւնը զանոնք անհետացնեն քիչ առ քիչ։ Միշդ այդպէս եղած էր անշուշտ իրեն և բոլոր անոնց միջեւ, այր թէ կին, զորս պատահարը կը բերէր իր ճամբուն վրայ։

Կէս ժամ վերջ իրարմէ բաժնուեցանք, խոստանալով յաճախ զիրար տեսնել, ան ինծի տուաւ իր հասցէն, զիս վաղայաջորդ օրը ճաշի հրաւիրելով։

Հրաւէրին ժամը մոռցած ըլլալով, շատ կանուխ հասայ. ան տակաւին տուն չէր դարձած։ Ծանրալից ու համր ծառայ մը բացաւ իմ առջեւ մուտքը գեղեցիկ հիւրանոցի մը, կիսաստուերի մէջ. մանրիկ և կոկիկ։ Այնքան հանգիստ զգացի ինքզինքս այնտեղ իբրեւ թէ տանս ըլլայի։ Արդէն անգա նկատած եմ բնակարաններու դեցութիւնը մարդերու նկարագ և մտքին վրայ։ Կան սենեակ ուր մարդ ինքզինքը կը շնչահեղ և ձանձրալի կը զգայ, ուրիշ ընդհակառակը ուր մարդ միշ տանդ կը գտնէ։

Անոնք կը տրամեցնեն նոյնիսկ անոնք ըլլան պայծ տակեղրուաց։ Ուրիշներ [զ Թութիւն կը ներշնչեն եթէ ն իսկ անոնց լուրջ գոյն կերպ րով պատսպարուած ըլլան։ աչքը նման մեր սրտին. իր լութիւններն ու գործերն որոնց յաճախ մեր ներքին թիւնը չի հաղորդուիր և գրա րեն, ուժգնակի կ'ազդէ մեր մաղրութեան վրայ։ Կարասի պատերու ներդաշնակութի յարդարումի մը անգ վայրկեան պէս կը պատուէրեն մեր մի ինչպէս անտառներու, ծովա լերան օդը կը կանոնաւորէ բնախօսական վիճակը։

(1)

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱԹԱԹԻՒՐՔ
ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՄԱՂԹԷ ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ

Անգարայէն կ'իմացնեն թէ, Աթաթիւրք, լսելուն պէս թէ Անգլիոյ Թագաւորը հիւանդ է, հեռագրով մը առողջութիւն մաղթած է։

** Պերլինէն կ'իմացնեն թէ, Հիթլեր եւս հեռագրով փութով ապաքինում մաղթած է ծեր թագաւորին հիւանդութեան։

ՎԱՆԱՑ ԼԻՃԻՆ ՆԱՒԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգ. տնտեսութեան գործավարութեան փոխադրութեանց դիւանի տնօրէն Ալի Այթուն անկէ առաջ Վան երթալով, տեղւոյն վրայ քննութիւն կատարած էր, Վանայ լիճին նաւարկութիւնը բարելաւելու։ Անոր պատրաստած տեղեկագրին վրայ, տնտես. գործավարութիւնը Գամութային օրէնագիծ մը ներկայացուցած է լիճին նաւարկութեան գործը բարելաւելու կատարելագործելու համար։ Լիճին կարգ մը եզերքներուն վրայ նաւամատոյցներ պիտի կառուցուին, արագ շոգենաւեր պիտի գնուին, երթեւեկի տոմսերուն գինները պիտի զեղչուին, այնպէս որ այդ շրջանի տնտես. բարձրացումը դիւրանայ։

ՈՒՍՈՒՑ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ
ԼՈՒԾՈՒԵՑԱՒ

Իսթանպուլի ուսուցչ. միութիւնը իր վերջին նիստին մէջ որոշեց ինքզինքը լուծուած հռչակել, նկատելով որ ուսուցիչները, Հալքեւիի անդամ արձանագրուելով, լաւագոյնս հասած կ'ըլլան իրենց նպատակին և ծառայած կ'ըլլան երկրին։ 700 անդամ ունէր մարմինը։ Կեդրոնին կարասիները, գիրքերն ու գոյքերը մասամբ Կրթական տնօրէնութեան և մասամբ ալ Հալքեւիի պիտի յանձնուին։ Ուսուցիչները փափաք յայտնած են որ Կրթ. տնօրէնութիւնը և Հալքեւին իրենց օգնութեան հասնին, հիւանդութեանց, և ամուսնութեանց պարագաներուն, հետեւաբար դիմումներ եղած են բարեփոխելու Հալքեւիներու կանոնագիրը։

ՄԻՍԻՆ ՔԻԼՕՆ 100 ՓԱՐԱ
ԳԱՍԹԷՄՈՒՆԻԻ ԳԻՒՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Գասթէմունիէն կը գրեն «Թան Փոսթա»ի.— Անցեալ տարուայ երաշտ անցնիլը պարզապէս սով առաջ բերած է այս շրջանակին մէջ։ Արմտիքի, պտուղի և բանջարեղէնի գինները խիստ բարձրացած են։ Քաղաքացին թէ գիւղացին մեծապէս կ'ազդուին այս աղէտէն։ Ցորենի գինը խիստ բարձր է։ Կարգ մը տեղեր գրեթէ բնաւ չկայ։

Գարիի և յարդի գիներու այս բարձրացման հետեւանքով, կենդանիներու արժէքը խիստ ինկած է։ Նոյն իսկ շատ մը գիւղացիներ, չկարենալով պահել իրենց անասունները, ծախելու համար շուկայ կը տանին, ինչ որ միսի գինին մեծապէս անկումին պատճառ եղած է։

Այսպէս, քաղաքին մէջ եզի միսը՝ 10, ոչխարի միսը՝ 15, գոմէշի միսը՝ 5, այծի միսը 12ուկէս դրշ.ի կը ծախուի, իսկ քաղաքէն դուրս՝ շրջակայ պազարներու մէջ մինչեւ 100 փարայի կը ծախուի եզի միսը։ Բաւական մեծ եզ մը մինչեւ 4—5 ոսկիի կը ծախուի, այսինքն իր կաշիի գինովը։ Ամէն օր հազարաւոր անասուն կը ծախուի։

** «Սընտէյ Քրօնիքըլ» անգլ. թերթին երիտասարդ մէկ խմբագիրը Պիվըրլի Նիքօլս որ երկու երեք օրէ ի վեր քաղաքս կը գտնուէր, Աթէնք մեկնեցաւ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Յօրկիոս Բ. Թագաւորին հետ։

** Ն. Հայաստանի գերագոյն ատեանը 8 տարուայ բանտարկութեան դատապարտած է Դեկտեմբեր 16ին Նիկոլայ Սերգեյէվ անուն խաբեբայ մը, որ մեծաքանակ տպագրական և քիմիական նիւթեր գողնալով ուզած է հարստութիւն դիզել։

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ՍԻԿԱՌՆԵՐՈՒ ԳԻՆԵՐԸ ԿԸ ԶԵՂՉՈՒԻՆ

Մենաշնորհի վարչութիւնը կը հաղորդէ թէ առաջնակարգ սիկառէթներու գինները կարեւոր չափով մը պիտի զեղչուին։ Միաժամանակ խիստ հսկողութիւն կատարելով որ գործածուած ծխախոտին որակը նոյնը մնայ և նոյնիսկ բարելաւուի։ Որովհետեւ անոր նպատակն է ոչ միայն պակասով զանոնք բարձրացնել, այլեւ սահմանել ներքին չափ մը որ կարենայ ամուր պահել արտասահման արտածուած ապրանքներուն գինները։ Այնպէս ուրեմն ասկէ վերջ 45 դրուշնոց Սիրանի Օճաղին պիտի ծախուին 34 դրշ.ի։ Սամսոն ծխախոտները որոնք 40 դրշ. կ'արժէին, 29 դրշ.ով պիտի ծախուին։ Սալօն տուփերը 29 դրշ. Եաքա՝ 29, Անգարա 26 դրշ. իսկ 100 այլազան սիկարէթ պարունակող գեղեցիկ տուփերը 140 դրշ.։

ԻՆՉՊԷՍ ԳՈՐԾԵՐ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ
ԱՐԵՒԵԼ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Երրորդ շրջանակի ընդհ. քննիչ Պ. Թահսին Ուզէր, որ քաղաքս կը գտնուի, հետեւեալ տեղեկութիւնները տուած է Արեւել. նահանգներու Գ. շրջանակի քննչութեան մէջ կատարուելիք գործերու մասին.—

Ամբողջովին լրացուած է պաշտօնէից ցանկը և ամիսէ մը վերջ գործի պիտի ձեռնարկուի։ Քննչութեան շրջանակի կեդրոնին Էրզրումի մէջ պիտի շինուին ընդհ. քննչութեան և զօրաբանակի պաշտօնատուններ, ինչպէս նաեւ պաշտօնեաներու համար մօտ 20 տուներ և ափարթըման, Հալքեւիի շէնք մը, կառավարութեան, փոսթի, և մենաշնորհի վարչութեանց համար մէկ մէկ շէնքեր։ 8 ամիս յետոյ լրացած պիտի ըլլայ Էրզրում—Անգարա Իսթանպուլ հեռաձայնի գիծը, որուն միջոցաւ կարելի պիտի ըլլայ խօսիլ Եւրոպայի, Ռուսիոյ և Պարսկաստանի հետ։ Քննչութեան շրջանակի պաշտօնեաները միօրինակ հագուստ պիտի կրեն։ Իւրաքանչիւր պաշտօնեայ թէյասեղանի համար պաշտօնական զգեստ մը պիտի ունենայ։ Վերարկու մը և երկու ձեռք հագուստ պիտի շինուի 70—80 ոսկիի փոխարէն, վճարելի 18 ամիսէն։

ՄԱՐԴԸ ԱՌԱՆՑ ՍՏԱՄՈՔՍԻ

Սարատովի Բժշկ. համալսարանի փրոֆէսէր գիտութեան վաստակաւոր գործիչ Ս. Ռ. Միրոտվորցեվը, երկու տարի առաջ կտրեց ու հանեց քաղցկեղով տառապող Յ. Վ. Պոլեակովի ստամոքսը։ Դասախօսութեան ժամանակ Փրոֆ. Միրոտվորցեվը ուսանողներու աչքին ցուցադրեց վիրահատութեան ենթարկուած Պոլեակովը։

Ան իրեն լաւ կը զգայ. սնունդ կ'ընդունի, օրական 5—6 անգամ քիչ քիչ։ Ռենթկէնեան հետազօտումը ցոյց տուաւ, որ ուտելիքը ունդափողէն անմիջականօրէն կ'անցնի բարակ աղիքը։

Այսպիսի գործողութիւններ հազուագիւտ են։ Համաշխարհային բժշկութեան մէջ յայտնի են միայն քանի մը դէպք, երբ հիւանդները այդպիսի վիրահատութենէ յետոյ կ'ապրին մէկ մէկ տարիէն աւելի։

** Կրթական կոմիսարութեան որոշումով այս տարի Երեւանի մէջ պիտի շինուին ինը դպրոց։ Լենինականի մէջ երեք դպրոց 1680 աշակերտի համար, Կիրովականի մէջ մէկ դպրոց՝ 400 աշակերտի համար և մէկ քանի ուրիշ դպրոցներ շրջանային կեդրոններու և գիւղերու մէջ։ Այս դպրոցները օժտուած պիտի ըլլան ֆիզ. լաբորատորիաներով, մարզանքի սրահներով, ինչպէս նաև գրադարաններով։

** Քաղաքապետութեան զբօսաշրջիկութեան ճիւղին հաղորդած ցանկի մը համաձայն, այս տարի Թուրքիա պիտի այցելեն Աթլանթիս (ապր. 20) Լանքասթըր (մարտ 14) Սամարիա (Յունիս 9), Էմփրըս օֆ Աւսթրիա (օգոստ. 12), և Օրիանթըս (31 օգոստ.) բազմաթիւ զբօսաշրջիկներ բերելով։

ՄԱՐԶԱՇԽԱՐՀ

"ՆՈՐ ՇԻՇԼԻ"Ի ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԵՆԷՆ

Նոր Շիշլիի մարզական խաղերու խմբապետութիւնը «վոլէյպոլ»ի մրցում մը կազմակերպած է իր ներքին չորս թիմերուն միջեւ։

Այս թուրնուան յառաջիկայ շաբաթ կ'սկսի, խումբին կեդրոնին մէջ։ Այս առթիւ Նոր Շիշլիի ամենաջերմ համակիրներէն դաշնակի մեր երիտասարդ փրոֆէսէօրը Արթօ Պէնոն, յաղթական թիմին տրամադրած է գեղեցիկ մէտալներ։

** Պասքէթպոլի թիմերն ալ կազմակերպուելու վրայ են։ Ռումէլի Հիսարցի և Պուլկուրլուցի կարգ մը լաւագոյն խաղացողներ փափաք յայտնած են Նոր Շիշլիի մէջ մտնել և կազմակերպուած թիմերով մասնակցիլ յառաջիկայ մրցումներուն, որոնք տեղի պիտի ունենան Հալքեւիի հովանաւորութեամբ։

ՊՈՒՇԿԻՆԻ ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿԸ
ԵՒ Ե. ՉԱՐԵՆՑ

Ալեքսանդր Սերգէյեւիչ Պուշկինի մահուան հարիւրամեակի յոբելինական յառաջիկայ հանդիսութեանց առթիւ, Խորհ. Ռուսիոյ կեդր. Գործադիր Կոմիտէի որոշումով, համամիութենական Պուշկինեան յանձնաժողով մը կազմուած է։ Այս մարմինին Նախագահ ընտրուած է Մաքսիմ Կորքի, իսկ փոխ նախագահ՝ Խորհ. Ռուսիոյ կրթական գործավար Պուպնով։

Միւս անդամներուն մէջ կան պատերազմ. գործավար Վորոշիլով, Չուպար, Ժտանով, Ակուլով, Պուլկանին, բոլորն ալ գործավար և ամենաբարձր անձնաւորութիւններ, ինչպէս նաեւ հռչակաւոր ակադեմականներ ու մեծ գրողներ, արուեստագէտներ, ինչպէս նաև Հայաստանի մեծագոյն բանաստեղծ Եղիշէ Չարենց։

"ՇԱՀՆԱՄԷ"Ի ՄԵԾ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ
ՈՒԶՊԷԿՍՏԱՆ ԵՒ ՏԱՃԻԿՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Խորհ. Հայաստանի վաստակաւոր դերասան և թատերագիր Մկրտիչ Ջանանի անուան «Շահնամէ» վերջերս բեմադրուելով, Ուզպէկստանի և Տաճիկստանի մէջ, մեծ յաջողութիւն ունեցած է։ Այս առթիւ Տաճիկստանի կրթական գործավար Ալջինով հետեւեալ հեռագիրը ղրկած է Երեւանի կրթական գործավարին և Մ. Ջանանի։

Շահնամէի բեմադրութիւնը Սթալինապատին մէջ (մայրաքաղաք) գանձ մըն է թատերական ասպարէզին համար։ Իրանեան ժողովուրդներու բարքերուն և սովորութիւններուն ծանօթութիւնը, քաղաքական մերձեցումը և կենդանի թիփերը Շահնամէ դարձած էին մեր դարաշրջանի տաղանդաւոր ստեղծագործութիւնը։ Անկեղծօրէն կը շնորհաւորենք ձեր մեծ յաջողութիւնը։ Շատ ուրախ կ'ըլլանք ձեզ տեսնելով Սթալինապատի մէջ, Շահնամէի բեմադրութեանց ընթացքին։

«Շահնամէ»ն նոյնքան յաջողութիւն գտած ըլլալով նաեւ Թաշքէնդի մէջ, «Համզա» անուան թատրոնի վարչութիւնը նոյնպէս հեռագրով ողջունած է ընկեր Ջանանը՝ իր բեմին յաջողութեան համար և զայն հրաւիրած է Թաշքէնդ։

** Լիման խանը, որ լուծուած Լիման ընկերութեան սեփականութիւնն էր և հաշուեյարդարի պատճառաւ ծախու հանուած է, 90 հազար ոսկիի ծախուած է։ Գնողն է Էսկիշէհիրցի Մէհմէտ Ալի անուն վաճառական մը։ Ընկերութիւնը 5—6 տարի առաջ 360 հազար ոսկիի գնած էր յիշեալ շէնքը։

** Հելլէն նորընտիր դեսպան Ռաֆայէլ, որ կը յաջորդէ արտաքին նախարարութեան ընդհ. քարտուղարութեան կոչուած նախորդ դեսպան Սաքէլարօփուլօսի, երէկ քաղաքս ժամանեց։ Քանի մը օրէն Անգարա պիտի երթայ հաւատարմագիրը ներկայացնելու համար Հանրապետութեան Նախագահին։

** Արալըխ գիւղի մօտ (Լենինականի) երեւան հանուած է երեք հանքային աղբիւր։ Գիւղացիները աղբիւրներու ջուրը կ'օգտագործեն խմելու համար և որպէս բուժիչ մաշկի հիւանդութեանց դէմ։

11 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ
ՍՈՒՐԻԱՀԱՅԵՐՈՒ ՏԵՂԱՒՈՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ազգ. Դ.-շնակցութիւնը որոշած է պատուիրակութիւն մը ղրկել Ամերիկա, օգնութիւն խնդրելու համար ի նպաստ մէկ միլիոն անճար փախստականներու։ Այս առթիւ հրատարակուած տեղեկագրէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Նանսէնեան Գրասենեակը 1927-1934 գաղթականներու համար ծախսած է 2.683 549 զուից. ֆրք.։ Ասկէ զատ, Ֆրանսայի երկրագործական վարկի ընկերութիւնը Նանսէնեան գրասենեակին երաշխաւորութեամբ այս փախստականներու փոխ տուած է 348 000 ֆրն. ֆր.։

Հայ գաղթականներու Սուրիոյ մէջ տեղաւորման համար Ֆրանս. կառավարութիւնը յատկացուցած է 11 միլիոն ֆրք. (1927 1934)։ Նոյն կառավարութիւնը Սարի գաղթականներուն յատկացուցած է 9 միլիոն ֆր.

Նանսէնեան գրոշմաթուղթի հասոյթը եղած է, 1935ի առաջին 9 ամիսներուն 285 261 զուից. ֆր. (Այս գումարէն՝ չորս հարիւրերորդը Ռուսերուն կը պատկանի, իսկ մէկ հինգերորդ՝ հայերուն)։

Տեղեկագիրը կը յիշէ թէ իւրաքանչիւր պետութիւն բացառիկ ծախքեր ալ ըրած է, հիւրընկալելու համար փախստականները։ 10 պետութիւններ համագումար 20 միլիոն ոսկի ֆր. ծախսած են, փախստականներու ներկայութեան հետեւանքով։

Օգնութեան կարօտ գաղթականներու թիւը հետեւեալ պատկերը կը ներկայացնէ.—

Ռուսեր՝ 700 հազար, Հայեր՝ 240 հազար, Ասորիներ՝ 7000։ Թուրքեր՝ 150, Սարցիներ՝ 4000, գերման փախստականներ՝ 10000։

ԿԵՌԱՍ ՍԿՍԱՒ ԳԱԼ

Կէմլէյիկէն կ'իմացնեն թէ, ձմրան ընթացքին, օդերը այնքան գեղեցիկ և նպաստաւոր գացին որ բոլոր պտղատու ծառերը ծաղկեցան և նոյն իսկ պտղաբերեցին։ Այսպէս խակ սալորներ սկսած են հաւաքուիլ և ծախուիլ քաղաքին մէջ։

Իսկ նախորդ օր կեռաս ղրկուած է Իսթանպուլ։

** Այս տարուայ ընթացքին մեծաքանակ գիւղատնտեսական մեքենաներ և գործիքներ պիտի ղրկուին Հայաստան։

** Ոսկիի և արծաթի արտադրութեան մէջ՝ հաստատուած է թէ որ Սովետ. Միութիւնը երկրորդ տեղը կը գրաւէ։

** Դպրոցական պիտոյքներու [illegible] Հայաստանի մէջ։ Այս նպատակով [illegible] 875 հազար տետր. [illegible] մեծաքանակ գրիչ, մատիտ և կաղամար։

ԵԹԷ ՃՇԴՈՒԻ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱՑՄԱՆ ԴԷՊՔԸ
ՊԻՏԻ ՓԱԿՈՒԻ ՍԷՆ ԺՕՐԺ ԴՊՐՈՑԸ

Անգարայէն կ'իմացնեն թէ կրթ. գործավարութեան չէ տեղեկագրուած երկու Թուրք աշակերտներու Սէն Ժօրժ դպրոցի մէջ քրիստոնեայ դարձուած ըլլալուն լուրը։ Եթէ ստուգուի թէ ճիշդ է դէպքը, պիտի փակուի յիշեալ դպրոցը, ինչպէս կը հաւաստեն շահագրգռուած իրաւասու շրջանակները։

** Վերջին մարդահամարի մասին հրատարակուած կարգ մը վիճակագրութիւններէ երեւան եկած է որ 1927էն ի վեր բնակչութիւնը հարիւրէն 16 աւելցած է։ Ըստ պաշտ. Թուրքիոյ ներկայ բնակչութիւնն է 1.266.132. Ռումէլի Թուրքիոյ 14.38.562 հոգի։

FUNUS

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ
Կազմակերպել ընկերութիւն
Պէյօղլու, Հաճօփուլօ փասաժին
մէջ, Թիւ 37
Ընկերութիւնս «եւ է» մէկ
մասնաճիւղ չունի
ՀԵՌԱՁԱՅՆ 42215

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՏԻՒՄԱՅԻ ԳԼՈՒԽ ԳՈՐԾՈՑ ՎԷՊԸ ԵՂՈՂ
ԱՆԺ ԲԻԹՈՒԻՆ
12ՐԴ ՊՐԱԿԸ 12 ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵԼԱՒ

Փնտռեցէք բոլոր ցրուիչներէն։ Կեդրոնատեղի՝ Ղալաթիա, Թիւնէլի քով, Պիլլուր փողոց, Թիւ 10 ԱՐԹՈՒՆ տպարան։

5 ՊՐԱԿՆՈՑ ՀԱՏՈՐԸ ՁՐԻ Է
ԻԶԱՊՕ ԹԱԳՈՒՀԻ պրակները փնտռել «Անժ Բիթու»ի պրակին մէջ
ՊՐԱԿԻ ԳԻՆՆ Է 5 ՂՐՈՒՇ
ՊԱՀԱՆՋԵՑԷՔ ՑՐՈՒԻՉՆԵՐԷՆ ԱՆԺ ԲԻԹՈՒԻ ՊՐԱԿՆԵՐԸ

Անոնք որ ցրուիչներու միջոցաւ դժուարութիւն կը կրեն սոյն խիստ հետաքրքրական վէպին պրակները ձեռք ձգելու համար, կրնան վերոյիշեալ հասցէին երկտողով մը իրենց հասցէն տալ, ու բօսթի միջոցաւ կանոնաւոր կերպով ստանալ, ինչպէս կ'ընեն շատեր։

Յաջողութեան գաղտնիքը

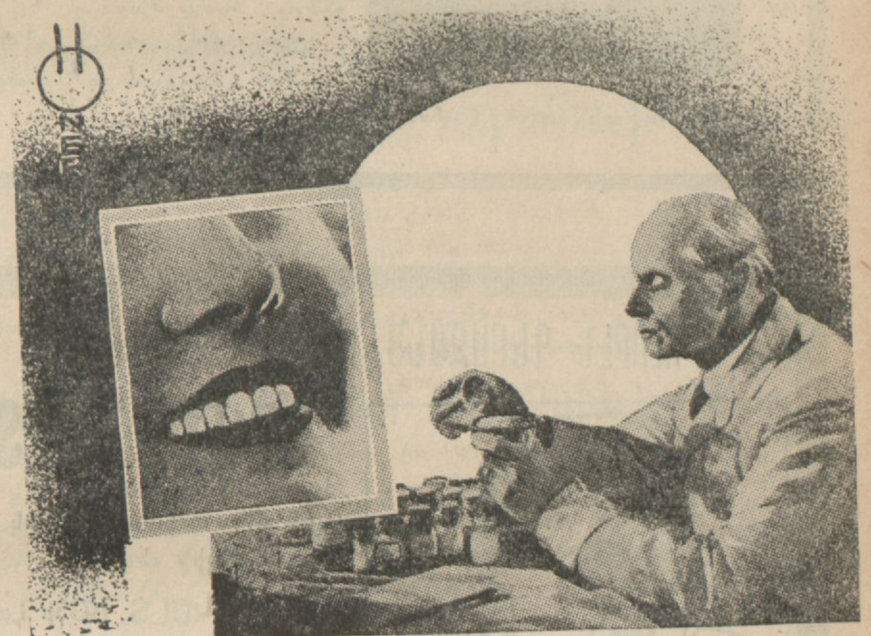

ՌԱՏԻՕԼԻՆ Ի ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հազարաւոր անձերու ակռաներուն վրայ կատարուած փորձերուն արդիւնքը ըլլալով՝

Մէկ կողմէն ակռաները կը ճերմկցնէ, աղտերը և նշանները կ'անհետացնէ, ակռաներուն անուշ փայլունութիւն մը կու տայ և շունչը կը քաղցրացնէ։ Միւս կողմէ լինտերը կը դարմանէ և կ'ամրացնէ, և ակռաներու թշնամի եղող մանրէներուն դէմ կը պայքարի, կը սպաննէ և մարսողութիւնը դիւրացնելու համար թուքը կը շատցնէ։

ՍԻՆԷ ԱԶԱՔ
ԿԷՏԻԿ ՓԱՇԱ ՉԱՐՇԸ ԳԱՓՈՒ

Ընդհանուրին բաղձանքին վրայ
17 Յնվ. Ուրբաթ ցերեկէն սկսեալ մէկ շաբաթ շարունակ
ՊԷՊՕ
Հեղինակ՝ ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆՑ Երաժշտութիւն՝ Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ՄԻԱՅՆ
ՀԱՍ
ՔԱԼՄԻՆ
ՀԱՆԴԱՐՏԵՑՆՈՂ Է

Պէտք է գործածէք զայն գլխու, ակռայի, յօդային ցաւերու և կրիփի, հարբուխի և ջղայնոտութեան դէմ։
Յաճախ նմանները կան, բայց միշտ անհաւասարելի է
Պահանջեցէք կապոյտ պիտակներով ՀԱՍ ՔԱԼՄԻՆները

İstanbul Belediyesi
Şehir Tiyatrosu

ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԻ
Քաղաքապետ. թատրոն
ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԽԱՂԱՑԱՆԿ

Յնվ. 14	Երեքշաբթի	Ժամը 20ին	ՊԻԵԶԱ ԿԷՕՄԼԷՔԼԻԼԷՐ
» 15	Չորեքշաբթի	»	20ին ՀԻՒԼԼԷՃԻ
» 16	Հինգշաբթի	»	»
» 17	Ուրբաթ	»	ԿԷՃԻՒԷՆ ՃԷՅԱ
» 18	Շաբաթ	»	14ին Մանկական թատրոն
» 18	»	»	20ին ՄԻՐ ՆԱՎ.
» 19	Կիրակի առաւօտ	»	11ին ՊԻԵԶԱ ԿԷՕՄԼԷՔԼԻԼԷՐ
» 19	»	»	15ին ՄԻՐ ՆԱՎ.
» 19	»	»	20ին

ՓԱՓԱԶԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԱՅՐԵՐՈՒ ԵՒ ԿԻՆԵՐՈՒ
ԿԱՐԻ ՈՒ ՁԵՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ
ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ ՀԱՆՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵՆԷՆ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ—ՏՆՕՐԷՆՈՒՀԻ
ՏԻԿԻՆ ԵՐԱՆՈՒՀԻ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Ձմեռնային շրջանի արձանագրութիւնք սկսած են ֆրանսական լիւքս մէթոտով ժամանակի նորութիւններով և արանց թէ կանանց զգեստներու յատուկ ձեւ դասածրագրով, ուր Տիկ. Փափազեան իր դիւրըմբռնելի ոճով կ'աւանդէ Բարիզեան կտրուածքը տալով վաւերացեալ վկայականներ:

ԿԻՆԵՐՈՒ ՕՐԵՐ. — Բշ. Գշ. Դշ. Եշ. ժամը 2—5:

ԱՅՐԵՐՈՒ. — Ուր. եւ Շբ. օրերը, երեք ժամ:

ԿԱՐԵՒՈՐ. — Դասերու վերջնական կանոնաւորումը ապահովելու համար, պէտք է փութով արձանագրուիլ:

ԲՈԼՈՐԷՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑ, ԲՈԼՈՐԷՆ ԳԵՐԻՎԵՐ

ԷՐՎԻԼ ԿՕԼՏ

0,08 միլ. աշխարհահռչակ ածելիի շեղբն է:

ԷՐՎԻԼ ԿՕԼՏ 1935ի Լայփցիկի Տօնավաճառին մեծ մրցանակը շահած է:

Գերման նուրբ արուեստին և կատարելագործեալ թէքնիքին մէկ գլուխ-գործոցն է:

Միակ փորձ մը պիտի զարմացնէ ձեզ:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ
ԲՈԼՈՐ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԵՐԷՆ

Sahibi ve yazı işleri müdürü
HOREN CAMCIYAN

Basildiği yer
AKTUN Matbaası
Galata, Tun 1 Billur sokak 10

ՍԱԿԱՐԱՆ

16 Յնվ. 1935 [illegible]

ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐ ԵՒ ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹԵՐ

Թրէտի Ֆոնսիէ Եգիպ. 1886	108,—
» » » 1903	81.—
» » » 1911	80,—
Ներքին փոխառութիւն	99,—
933ի » Էրկանի	95,—
Սվազ—Էրզրում	95.—
Անատօլու պարտաթղ. Ա. Բ.	43.20
Գ.	44.50
Գօն Անատօլու	46.65
Անատօլու բաժ.	23.15
Իւնի Թիւրք Ա.	25.40
» » Բ.	23.52
» » Գ.	23.55
Թրամվէյ բաժ.	24,—
Րէժի	2,15,—
Շիրքէթը Խայրիյէ	4.25
Իշ Պանքասը	9.50
Մէրքէզ Պանքասը	60.50
Պօմօնթի	7.—

ՉԷՔԵՐ

Լոնտոն	621.—
Բարիզ	12,06
Հռոմ	9,87,—
Պրիւքսէլ	4,73,—
Զուիցերիա	2,45,—
Հոլանտական (ֆլորին)	1,17.80
Պերլին	1,97,91
Աթէնք	84,20,—
Աւստրիական	4,18,80
Տոլար	0,79,85
Լէվա	63,46 6
Մոսքուա	10,88,52

ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐ

Սթերլին	621,—
Լիրէթ	155,—
Ֆրանք ֆրանսական	167.—
Զուիցերիական ֆրք.	815,—
Պելճիական ֆրք.	82,—
Տրախմի	24.
Լէյ	15.—
Լէվա	24,—
Տոլար	125,
Ռայխսմարք	34,—
Գանք Օթօման	235,—
Մէճիտիյէ	42.50

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
ԲԱՐԻ ԼՈՅՍ
ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆՆԵՐՈՒ
ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՇԱՐՔԸ
ՓՈՒԹԱՑԷՔ
ՓՈՒԹ Ք

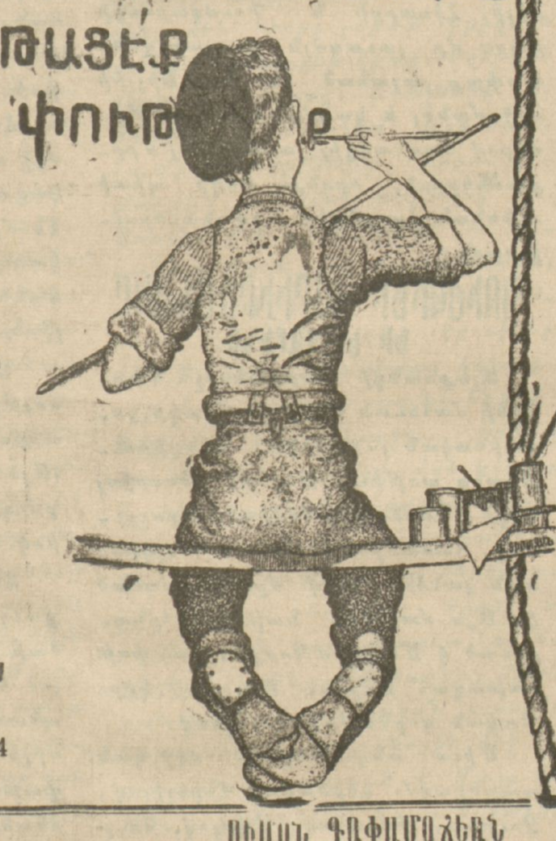

ԲԱՐԻ ԼՈՅՍ

Փերական Ընթերցարան 30 ղրշ.
Բարի Լոյս Ընթերց. Ա. տարի 35 ղրշ.
» Ընթերց. Բ. տարի 40 ղրշ.
» » Գ. Դ. տարի ղրշ.

ԴԻՄԵԼ
ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ
Ց. ԱԲՐԱՀԱՄԵԱՆ
Անգարա ճատտէսի
Րէշիտ էֆ. ի խան թիւ 14

ԴԵՂԱԳՈՐԾ
ԿԱՐԱՊԵՏ ՏԻԼԱՆԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել իր նախկին յարգոյ յաճախորդներուն թէ հաստատուած է իբրեւ ընկերակից, Մ. Պարոնեան դեղարանը, Համամ, Բանկալթի ճատտէսի, թիւ 114:

ՍԻՄՈՆ ԳԱՓԱՄՃԵԱՆ
ԳՐՊԱՆԻ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ
1936
ԺԷ. ՏԱՐԻ

Գին 40 ղրուշ
Վաճառման կեդրոնատեղի՝ Իսթանպուլ, Չաղմաքճըլար, թիւ 83, Ս. Յակոբեան գրատուն

ԿՐԻՓԻՆ ը կ'անհետացնէ
մարմնին բոլոր ցաւերը եւ խիթերը

Ցաւերուն դէմ ապահովութիւն
ԿՐԻԲԻՆ ՈՎ

Տան մէջ, գործատեղին, ճամբորդութեան ատեն միշտ ձեզի հետ ունեցէք ԿՐԻԲԻՆԸ

GRIPIN

Կրիփին քաշէները կը պատրաստուին Ռատիօլին ակռայի խիւսի գործարանին մէջ, մասնագէտ տարրաբաններու կողմէ:

Ամէն դեղարաններու մէջ կայ: Գինը 7ուկէս ղրշ. է:

ՖՐԱԹԵԼԼԻ ՍՊԵՐՔՕ
FRATELLI SPERCO

Կալաթա, Չինիլի Րըխթըմ խան Ա. յարկ թիւ 93, 95—97: Թէլէֆոն 44792:

Հոլանտական Շոգենաւային Ընկ.

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ

Առաջիկայ ուղեւորութիւն

Տոտաւոր մեկնում դէպի Անվէրս, Ռոթէրտամ, Ամսթէրտամ, Համպուրկ:

Ganymedes	Յնվ. 22ին
Ceres	Փետր. 1ին

Ռէնի վրայ մասնաւոր շոգենաւային ուղեւորութիւն. Հանպուրկ և Մայնի բոլոր նաւահանգիստներու:

Ներածման ուղեւորութիւն
Ամսթէրտամէն կ'սպասուին

Ceres	Յնվ. 25ին
Ամսթէրտամէն ճամբայ մեկնած	
Orestes	Այժմ Պոլսոյ մէջ

Nippon Yusen Kaisha Tokyo

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Ուղղակի ուղեւորութիւն

Ուղղակի ուղեւորութիւն Եօքոհամայի, Քոպի, Տէյրէնի, Չինկթաօյի, Շանկհայի, Հոնկ-Քոնկի, Սինկափուրի, Գոլոմպոյի, Սուեզի, Փորթ Սայիտի, Պէյրութի և Պոլսոյ միջեւ:

Պիրէա, Մարսիլիա, Պարչելոնա, Վալենսիա, Լիվերփուլ և Գլասկօ:

Durban Maru		Փետր. 18ին
Delagoa	»	Մարտ 18ին

Compagnia Italiana Turismo

Իտալական Թուրիզմօ (CIT) նաւային ընկերութիւնը կը հայթայթէ երկաթուղիի, շոգենաւերու եւ օդանաւերու տոմսակներ աշխարհի բոլոր քաղաքներու համար:

Զրի տեղեկութիւններ կը հայթայթէ, կ'ապահովէ պանդոկի սենեակներ և պակաժներու առաքումներու ապահովութիւնը կ'առանձնէ:

Հարիւրին 70 զեղչ իտալական երկաթուղիներու վրայ:

Դիմել ՖՐԱԹԵԼԼԻ ՍՓԵՐՔՕ
Կալաթա, Չինիլի Րըխթըմ խան, թիւ 95—97

Ընկերութիւնս որ ՍԻԹ ընկերութեան ներկայացուցիչն է, Եւրոպայի բոլոր քաղաքներու համար կուտայ երկաթուղիի տոմսակներ և իտալ տոմսակներ ծովային ճամբորդութեան Պոլիս-Փոթթիկ և Պոլիս-Լոնտոն գիծերու համար: Տոմսակներ կուտայ նաեւ իտալական օդանաւային ընկերութեան Բրինտիզի-Աթէնք-Պրինտիզի գծին համար:

ԼՈՅՏ ԹՐԻԵՍԹԻՆՕ
LLOYD TRIESTINO

ՄԵԿՆՈՒՄ

Չորեքշաբթի, 1 Յունվար, ժամը 17ին, դէպի Պուրկազ, Վառնա, Քոսթանցա և Օտեսա:

ՎԵՍԹԱ

Հինգշաբթի, 2 Յունվ. ժամ 20ին, Կալաթայի քարափէն դէ Փիրէ, Պրինտիզի, Վենետիկ Թրիեսթէ:

ԻԶԷՕ

Եշ., 2 Յունվ. ժամը 17ին դէ Պուրկազ, Վառնա, Քոսթանց Նովորոսիսք, Պաթում, Տրապիզ Սամսոն, Վառնա, Պուրկազ:

ԳՈԼՍԷՆԱ

Շբ. 4 Յունվ. ժամը 17ին դէ Սելանիկ, Մեթելի, Իզմիր, րէա, Փաթրաս, Պրինտիզի, Վե տիկ, Թրիեսթէ:

ՄՕՐԷԱ

Բշ., 6, Յունվ. ժամը 17 դէպի Փիրէա, Փաթրաս, Նափ Մարսիլիա, Ճէնովա:

ԱՍԻՐԻԱ

Դշ. 8 Յունվ. ժամը 17ին դէ Պուրկազ, Վառնա, Քոնսթանց Օտեսա:

ՍՓԱՐԹԻՎԱՆԹՕ

Դշ. 15 Յունվ. ժամը 17 դէպի Պուրկազ, Վառնա, Քո թանցա, Նովորոսիսք, Պաթ Տրապիզոն, Սամսոն,

ԱԼՊԱՆՕ

Եշ. 16 Յունվ. ժամը 17ին դէ Պուրկազ, Վառնա, Քոնսթանց Նովորոսիսք. Պաթում, Տրապ Սամ , Վառնա և Պուրկազ:

ՔԷՐԻՆԱԼ

Եշ. 16 Յունվ. ժամը 20ին Կ լաթիոյ քարափէն դէպի Փիր Պրինտիզի, Վենետիկ, Թրիեսթ

ԻԶԷՕ

Շբ. 18 Դեկտ. ճիշդ ժամը 17 դէպի Սելանիկ, Մեթելի, Իզմ Փիրէա, Փաթրաս, Պրինտ Վենետիկ և Թրիեսթէ:

ՖԷՆԻՍԻԱ

Դշ., 22 Յունվ., ժամը 17 դէպի Պուրկազ, Վառնա, Գօ թանցա, Օտեսա, Քոնսթանց Վառնա, Պուրկազ:

ՄԻՐԱ

Բշ., 20 Յունվ. ժամը 17ին դէ Փիրէա, Փաթրաս, Նափոլի, Մ սիլիա, Ճէնովա:

Աւելի մանրամասն տեղեկ թիւններու համար դիմել Լ Թրիեսթինոյի ընդհ. գործակալ թեան, Մերքէզ Րըխթըմ խան, լաթա, Թէլէֆոն 44877—8—9 կամ Բերայի ճիւղը Կալաթա րայ Թել 42490

Գործակալութիւնս հոլանտ կան շոգենաւային ընկերութեան միջոցաւ և կամ պահելով հոլանտական ընկերութեանց հետ պ ... է

Աշխարհի բոլոր նաւահանգիստներու համար ապրանքներ ընդունելով փոխադրել ուղղակի ցանէց տալ:

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ = ԹԻՒ 13 =

ՌՕԼԱՆ Տ'ԱԼՊԷՌ

ՀՐԵՂԷՆ ԻՇԽԱՆԸ

Ա. ՄԱՍ

ԼԻՒՔՍԷՆՊՈՒՐԿԻ ԵՐԵԿՈՅԹԸ

— Կարծեմ իրարու ընելիք չունինք այլեւս, քաղաքացի Պառաս:

— Բան մը եւս, սիրելի բարեկամս:

— Մտիկ կ'ընեմ, ըսաւ Պոնափարթ իր սովորութեան համաձայն ձեռքը բաճկոնակին մէջ մխելով:

— Իմացայ որ, շարունակեց մեծ բարեկամը, կը նեղուիք ձեր արշաւած երկրին համար Թարգման մը գտնելու գործին մէջ, ինչ որ կը կարծեմ ամենադժուար պահանջքը մըն է....:

— Շատ իրաւացի է, պատասխանեց Զօրավարը, թէեւ ինծի առաջարկներ եկան բազմաթիւ անձերու կողմէ, բայց ո՛չ մէկուն հաւանութիւն յայտնեցի:

— Շատ լաւ, այն ատեն, ես շատ վստահելի անձ մը պիտի ցոյց տամ:

— Ըսէք եմ,

— Զարգացած, բազմահմուտ, պարկեշտ, պատասխանատու ու կորովի: Ծառայեց ազնուական գերդաստանի մը, 1775ին գաղթած: Անձնական պարզ սիրահարութեան պատճառով: Հաստատուած Գահիրէ, ուր զանազան պաշտօններ է վարած: Մինչեւ յեղափոխութեան վախճանը վտարանդի կեանք մը վարելէ յետոյ Ֆրանսա դարձած: Իր մէկ ազգականին, իմ շատ յարգելի բարեկամիս Կոմս տը Րօսթէմուքի յանձնարարութեամբ գիս օր մը գտաւ ու պաշտօն մը խնդրեց. ուր որ գիտեցի զինքը խղճի կատարեալ պարզութեամբ ու պարտաճանաչ կերպով աշխատեցաւ: Կը կարծեմ թէ ձեզի շատ օգտակար պիտի կրնայ դառնալ:

— Անգամ մը տեսնեմ զինքը: ըսաւ Պոնափարթ:

— Այս վայրկեանիս, եթէ կը փափաքիք:

— Այստե՞ղ է.

— Այո՛:

Զանգեց: Բարապան մը ներկայացաւ անմիջապէս:

— Շուտ կոչէք քաղաքացի Լէօնտո Պաքուլէյը:

Վայրկեան մը յետոյ, պարթեւահասակ, լայն ուսերով, կապոյտ հագուստով, որուն վրայ կը փայլէին ոսկեգոյն կոճակներ, շատ վայելուչ կեցուածքով գլխարկը ձեռքը մարդ մը կը խոնարհէր երկու պատկառելի անձերուն առջեւ: Պոնափարթի արծուի աչքերը շատ շուտ երեւան բերին տիպարը:

Նախնական քննութենէ մը յետոյ հաստատեց որ այդ անձը օժտուած էր մտացիութեամբ, անպարտելի կորովով, յանդգնութեամբ և համակրելիութեամբ:

Տիպարը շատ լուրջ, քար լռութիւն մը կը պահէր երբ Պոնափարթ հարց տուաւ:

— Դուք եգիպտական լեզուն շատ վարժ կը խօսի՞ք...:

— Այո՛. զօրավար, աւելցուցէք նոյն աստիճանին վրայ Թըրքական, սուրիական և պարսկական լեզուները:

— Ես ձեզի պէտք պիտի ունենամ:

— Զօրապե՛տ, յարեց նորեկը, ձեզի ծառայել կեանքիս ամենամեծ երջանկութիւնը պիտի համարեմ:

— Միայն թէ իմ առջին պահանջս է այն բոլոր անձերէն, որոնք իմ ծառայութեանս մէջ կը գտնուին. հոգ չէ թէ որքան ալ աննշան ըլլայ իրենց պաշտօնը. բացարձակ գաղտնապահութեան, հաւատարմութեան և անձնուիրութեան ոգին:

— Զօրապե՛տ, պատրաստ եմ ձեզ համար մեռնիլ:

— Այն ատեն, վաղը կէսօրէ ժամը 2ին Պատերազմական Նախարարութիւն, զիս գտնել, որպէսզի հաղորդեմ ձեր պաշտօնը:

Մինչ այդ, բովանդակ գաղտնիք, պէտք չէ մէկը իմանայ թէ ես ձեզ տեսնել կը փափաքիմ:

— Զօրապետ, բացարձակապէս վստահ կրնաք ըլլալ:

Ներկայացողը ուրիշ մէկը եթէ ոչ նշանաւոր մամլուկ Լըֆ քանը, որ այնքան լաւ կեղծած ծպտուած և վստահելի անձի շնորհները ստացած: Պառաս երբե՛ք կասկած մը չունեցաւ վրայ, որ իր մեծ բարեկամին անկեղծօրէն կը փափաքէր ուն վստահելի Թարգման մը:

— Իրաւունք ունիք ըսաւ նալով Նափոլէոն Պառասի: Վս հելի, քաջ ու երիտասարդ է: կարողանամ օգտագործել զինք

Պառաս շատ գոհ թեան մը առկ՝ զօրապետին մատծ ժպիտով մը յարեց.

— Արդ, ազնիւ բարեկամ երթանք պարահանդէսին բաց կատարել:

* * *

(Շար.